

Motion till riksdagen 2011/12:Ju274

av **Hillevi Larsson m.fl. (S)**

Sexuella övergrepp mot barn

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexuella övergrepp mot barn.

Motivering

Ungefär 7 procent av alla flickor och 3 procent av alla pojkar har utsatts för sexuella övergrepp under sin uppväxt, enligt svenska studier. Förövaren är ofta en släkting, bekant till familjen eller en förälder.

Många sexuellt utnyttjade barn far illa under rättsprocessen och har svårt att få rättvisa. Erfarenheten visar att omkring åtta av tio polisanmälningar aldrig leder till åtal. Av de fall som kommer upp i domstol leder bara en bråkdel till fällande domar.

Allvarliga brister i hanteringen av barnen under polisens och åklagarens utredningar gör att många förövare med stor sannolikhet går fria och att barnen aldrig får upprättelse för de kränkningar de utsatts för.

En genomgång av förundersökningar inom ett polisdistrikt i Stockholm visar att inte ens erkännanden alltid leder till åtal. Många undersökningar läggs ner för tidigt. Orsakerna till detta uppges bland annat vara att sexuella övergrepp är krävande att utreda och bristande kompetens vad gäller förhörstekniker. Slutsatsen är att det knappast finns någon rättvisa för utsatta barn. Man kan inte heller vänta sig att de sociala myndigheterna ska lösa den konflikt som lett till anmälan. Om den misstänkte är förälder till barnet kan effekten bli att barnet tvingas leva tillsammans med den misstänkte förövaren som vårdnadshavare eller i princip åläggs umgängesplikt med denne. Detta kan jämföras med en vuxen som upplever sig utsatt för övergrepp. I detta fall kan personen välja separation eller skilsmässa och kanske också få visst skydd genom besöksförbud. Barnet är däremot helt utlämnat till rättens och myndigheternas beslut.

Fel! Okänt namn på

Särskilt utlämnade är funktionshindrade barn som ofta löper en större risk att utsättas för sexuella övergrepp än andra. Det gäller speciellt barn med nedsatt kommunikationsförmåga. Vid intervjuundersökningar med poliser och åklagare framkom att de upplevde det som extra besvärligt att utreda dessa ärenden, eftersom barnen hade svårt att förmedla vad de varit utsatta för. De efterlyste utbildning för att bättre kunna tolka och förstå dessa barns signaler.

Det svenska rättssystemet är skapat av vuxna för vuxna. Under årens lopp har det utvecklats en viss förståelse för barn och deras speciella behov, men det återstår fortfarande mycket att göra. Till exempel ställer man fortfarande samma krav på barn som på vuxna, att de klart, koncist och sammanhängande ska berätta om det hemska de varit med om. Detta motiveras med hänsyn till rättssäkerheten för den vuxne förövaren. Mot denna bakgrund är det inte så konstigt att så många förundersökningar om sexuella övergrepp mot barn läggs ner, att bara ett fåtal leder till åtal och ännu färre till fällande dom.

Då ska man dessutom komma ihåg att mörkertalet är mycket stort. Offerundersökningar visar att endast mellan 5 och 10 procent av övergreppen lett till polisanmälan. I många fall är barnen skrämde av de traumatiska upplevelsorna och skäms så mycket över det de har varit med om att de håller det inom sig själva. Många hanterar övergreppet genom att försöka glömma och förtränga snarare än att minnas. Barn behöver ofta kvalificerad hjälp för att plocka fram sina minnen och bearbeta övergreppen. Barn bör alltid erbjudas psykoterapeutisk hjälp i samband med ett avslöjande om övergrepp, för att både kunna vittna och bearbeta de hemska minnena. Idag finns få specialiserade enheter med denna hjälp, både i Sverige och övriga världen. Både socialtjänsten, barnpsykiatri och rättsväsendet måste bli mycket bättre på att möta barnens speciella behov.

Ett annat problem när det gäller statistiken över polisanmälningar av sexualbrott är att den inte omfattar barn i åldern 15–18 år. Denna åldersgrupp redovisas inte ens separat, vilket innebär att vi inte vet hur många det rör sig om. Denna åldersgrupp bakas istället in i statistiken av övergrepp mot vuxna.

Till detta kommer den kommersiella sexuella exploateringen av barn. Förutom exploatering via pornografiska bilder och filmer visar undersökningar om ungdomars sexualitet att över 1 % av såväl flickor som pojkar prostituerat sig.

Internet är ett kapitel för sig. Nätet är både ett sätt för förövare att få kontakt med sina offer och att sprida barnpornografi vidare. Här krävs bättre kunskap och metoder för att jaga rätt på pedofilerna och förebygga nya brott.

Sammantaget är det en mörk bild som tornar upp sig vad gäller både omfattningen av sexuella övergrepp mot barn och rättsväsendets bristande kompetens på detta område.

Det finns mycket som återstår att göra.

Utbildning i att bemöta barn som varit utsatta för sexuella övergrepp bör bli obligatorisk för dem som har att göra med barnet genom den juridiska processen.

Särskild utbildning behövs om ärendet gäller funktionshindrade barn med kommunikationssvårigheter.

Fel! Okänt namn på

Rättsprocessen måste ”barnanpassas” så att hänsyn tas till barns speciella sätt att hantera och vittna om sexuella övergrepp, speciellt för de allra yngsta barnen.

Förhörssrummen hos polismyndigheterna bör också barnanpassas och förhör i invanda miljöer där barnen känner sig trygga, exempelvis på förskolan, möjliggöras. Detta för att barnen ska våga öppna sig och vittna.

Specialistjänster för åklagare inriktade på brott mot barn bör inrättas.

Alla bevismöjligheter måste vara uttömda innan förundersökning läggs ner.

Statistiken över sexuella övergrepp mot barn ska även omfatta minderåriga 15–17 år, inte som idag 0–14 år.

Utbildningsinsatser bör genomföras redan på polishögskolorna om övergrepp mot barn, speciellt om barns utsatthet på internet.

Stockholm den 22 september 2011

Hillevi Larsson (S)

Carina Ohlsson (S)

Åsa Lindestam (S)